

1871 - 2021

Seriál k 150. výročí založení naší školy:

Z historie růžového ústavu

Alžběta Zetková

Příběh gymnaziální budovy:

Pohroma 1. světové války

„KRÁSNÉ DVACÁTÉ STOLETÍ“ ZAČÍNÁ

Jak plynul čas a stromy v Botanice rostly do krásy, přibývala na mapě další moravská města, kde byla zřízena česká gymnázia. Také ve Valašských Athénách, jak se tehdy Meziříčí velmi výstižně říkalo, vznikala jedna střední škola za druhou: brzy po gymnáziu byla otevřena Odborná škola pro zpracování dřeva (dnešní stavební průmyslovka), po roce 1900 přibyl učitelský ústav, moderní dívčí gymnázium, zemská gobelínová a kobercová škola i zemský ústav pro hluchoněmé.

Z dobových fotografií si dokážeme představit, jak vypadalo gymnázium a jeho bezprostřední okolí těsně před první světovou válkou. Ale díky deníku tehdejšího školníka Gustava Strýčka můžeme nahlédnout i dovnitř.

Na gymnáziu začal Strýček pracovat v roce 1912 a na počátky svého působení vzpomínal takto:

„Tenkrát se ještě zametalo jen dvakrát týdně, ve středu a v sobotu. Podlaha byla ze starých fošen, která byla hrbatá jak orané pole a my jsme měli ve třídách ještě staré dlouhé lavice, které se při zametání musely odstavovat a zase urovnávat.

Napřed moje děti smetáčkem musely vymetat z lavic smetí a pak já s maminkou (školníková žena - pozn. azet), později se zametačkou, odzadu zametat a na zametenou třídu lavice hrkat zpět do řady. Olejovalo se dvakrát do roka, když byly podlahy vydrhnuté a čisté a prach se nezvedal. To byla velká vymoženost pro náš úklid. Místností na zametání a vytápění bylo 24, kromě kabinetů. Největší dřinu jsem měl v zimě s topením. Ve 24 místnostech jsem denně topil, průměrně jsem spálil pět až šest metrů uhlí denně. To vše jsem vynášel ze sklepa sám po 85 schodech. Nahoře ve druhém patře byla velká bedna, kterou jsem si naplnil uhlím a uzamkl. Tam byla moje rezerva v případě, že by některý profesor chtěl zatopit v kabinetě. Měl jsem 30 velkých uhláků, pro každou místnost jeden a k tomu velkou truhlu nahoře. Tenkrát jsem byl ohromný silák.“

Dobrá fyzická se Gustavu Strýčkovi měla brzy velice hodit. Netrvalo dlouho, a ocitl se jako saniták na bojištích první světové války a dokonce se z něj stal v Itálii legionář.

DVĚ MĚSTA A SEDM LAZARETŮ

První světová válka brzy zasáhla i Meziříčí a Krásno, dvě sousední města, která ležela na železnici, a tak sem bylo možné vlakem transportovat zraněné vojáky z fronty. Velice rychle vznikla vojenská karanténní stanice a několik lazaretů, umístěných v meziříčském a krásenském zámku, v sokolovně, ale i ve zdejších školách.

A tak přišel v pátek 16. října 1914 úřední dopis, který tehdejšímu ředitel gymnázia Karlu Svobodovi nařizoval zastavit vyučování, protože od následujícího pondělí přebírá školu armáda, aby v ní zřídila lazaret. Rychlé vystěhování bylo provedeno během osmačtyřiceti hodin (!) a v úterý následujícího týdne se začalo učit v narychlo zapůjčených třídách dívčího gymnázia a v německém kasinu (dnešní Komerční banka). Místa bylo málo, třídy se střídaly ve dvou směnách a například tělocvik zmizel z rozvrhu úplně.

V gymnaziálním lazaretu se brzy objevili ranění: „Po jakémisi průlomů balkánské fronty se lazarety zaplnily zraněnými a nemocnými tureckými vojáky.... Pro moslimské vojáky se zřídila modlitebna v gymnasium tím, že na stěnu třídy zavěsili koberec. Studenti, kteří se – pokukující do modlitebny přes okno – smáli

moslimům klanějícím se Allahovi, byli na udání pana dvorního rady Proška potrestáni za urážku spojeneckého náboženství několikahodinovým karcerem.“ (Ze vzpomínek absolventa gymnázia Bohumíra Šmýda.)

Dnešní třída 1.A byla modlitebnou tureckých vojáků, kteří se v lazaretu léčili.

Svět, v němž se náhle ocitli studenti, absolventi i profesori gymnázia stejně tak jako všichni ostatní, byl nebezpečný a krutý. Muži do osmatřiceti let narukovali – na frontu odešel profesor dějepisu a zeměpisu Emil Kubíček, matematik Karel Nečas, mladý suplující profesor češtiny a němčiny František Růžička, gymnaziální školník Gustav Strýček a mnozí další. Rodiny chudších studentů v zázemí zažívaly čím dál větší bídu, lístkový přidělový systém a nedostatek základních potřeb.

Brzy válka zasáhla přímo do vyučování. Dvanáct oktávánů – studentů maturitní třídy 1915 - rukovalo do armády už v průběhu školního roku jako jednoroční dobrovolníci a maturitu získali podle tehdejších směrnic bez vykonání zkoušky. Jejich zbylí spolužáci odešli do armády po maturitě a dnes víme, že ze sedmadvaceti mladých mužů v této třídě jich válka zahubila pět. Ale absolventů a studentů gymnázia, kteří strádali a umírali na frontách, bylo během válečných let mnohem více.

A co školní budova? Byla to pohroma. Na konci války měla škola rozbitá okna i dveře, zdevastovaný interiér i školní sbírky a vykradený

inventář včetně části elektrického vedení. Studenti ještě na závěr zažili na přelomu října a listopadu 1918 třítydenní přerušení vyučování, protože řádila španělská chřipka. Ale i když bylo po válce, ještě řadu měsíců trvalo, než se mohli z náhradních prostor vrátit do svého gymnázia, když se na náklady města podařilo provést nejnutnější opravy. Bylo to 23. ledna roku 1920, ale to už se za nové republiky začínala psát další kapitola gymnaziální historie.

NOVINY Z PŮD RADHOŠTĚ

Vycházejí každý pátek s datem dne následujícího. — Předplácí se v Rakousko-Uhersku, do Bosny a Hercegoviny poštou neb ve Val. Meziříčí s donáškou do domu 5 K, půlročně 3 K, čtvrtročně 1 K 50 haléřů; bez pošy neb donášky jednotlivá čísla po 8 haléřích. — Do Francie a Švýcarska ročně K 10 haléřů. — Do Ameriky, Německa a Ruska ročně 6 K 60 haléřů.

Odběratelem stane se každý, kdo buď předplatí, neb písemně za odběratele se přihlásí nebo kdo došlé číslo „na ukázkou“ poslané po třikráte nevrátí. Odběratelství přestává buď písemnou neb ústní výpovědí. Inseráty se účtují co nejlevněji a platí se předem. Při stálém inserování poskytují se zvláštní výhody. Lístý ať se nám posílají frankované, reklamace se nevyplácí a neuzavírá

Oběti Sarajevského zločinu,

arcivévoda František Ferdinand s chotí vévodkyní Žofii z Hohenbergu a jejich osiřelé dívky (Žofie 13 let, Max 12 let a Arnošt 10 let).

Zpráva o sarajevském atentátu ve zdejším tisku.

SOKA Vsetín

*Rakouští vojáci - ranění, nemocní a v karanténě přijíždějí do Valašského Meziříčí.
Muzeum regionu Valašsko*

*Lehce ranění vojáci přecházejí z nádraží do meziříčských lazaretů.
Muzeum regionu Valašsko*

*Pracovníci Červeného kříže a převoz raněných na gymnázium.
Muzeum regionu Valašsko*

*Lazaret na gymnáziu.
Muzeum regionu Valašsko*

*Modlitebna raněných tureckých vojáků v přízemí gymnázia v roce 1917.
Muzeum regionu Valašsko.*

*Lékárna v gymnaziálním lazaretu.
Muzeum regionu Valašsko*

*Lazaret na gymnázii.
Muzeum regionu Valašsko*

*Zdravotníci na nádvoří lazaretu v zámku Žerotínů.
Muzeum regionu Valašsko*

